

Bruxelles, 5.5.2014.
COM(2014) 247 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

o novom pristupu EU-a za otkrivanje i ublažavanje rizika u vezi s CBRN-E-om

I. KONTEKST

EU, njegove države članice te drugi ključni partneri poduzimaju brojne aktivnosti u cilju sprečavanja kemijskih, bioloških, radioloških, nuklearnih (CBRN) incidenata i incidenata povezanih s eksplozivima te zaštite građana, institucija i infrastrukture od takvih incidenata.

Međutim, potrebno je učiniti više. Nakon izvješća o napretku¹ na temelju akcijskog plana EU-a u području CBRN-a² te na temelju akcijskog plana za jačanje sigurnosti eksploziva u 2012.³ provedena su opsežna savjetovanja s državama članicama i drugim dionicima o najboljem načinu za rješavanje tih pitanja. Utvrđena je nova agenda o CBRN-E-u kako bi se usredotočilo na ključne prioritete koje je potrebno rješavati na razini EU-a.

Vijeće u svojim zaključcima donesenim 11. prosinca 2012. „ističe da je potrebno identificirati područja s nedovoljnim sigurnosnim mjerama te dati prednost i usredotočiti se na dodatne zajedničke napore u cilju jačanja sigurnosti proizvodnje, skladištenja, rukovanja i prijevoza visokorizičnih CBRN i eksplozivnih materijala.” Nadalje, Vijeće potiče Komisiju da „akcijski plan EU-a u području kemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih pitanja i akcijski plan za jačanje sigurnosti eksploziva upotrijebi kao temelj pri kreiranju revidirane politike.”⁴

Ova je Komunikacija prvi korak u provedbi nove agende o CBRN-E-u. Njome se želi dovesti do napretka u području otkrivanja CBRN-E prijetnji te osigurati učinkovite mjere za otkrivanje i ublažavanje tih prijetnji i rizika na razini EU-a.

II. KONTEKST I CILJEVI

II.1. Promjenjiva prijetnja i rizično okruženje

Zaštita građana, institucija, infrastrukture i imovine jedan je od četiri glavna stupa protuterorističke strategije EU-a⁵. U pristupu EU-a CBRN-E prijetnjama mora se u obzir uzeti i strategija unutarnje sigurnosti EU-a⁶, među čijim su glavnim ciljevima otkrivanje i ublažavanje CBRN-E rizika.

Nedavni razvoji događaja, vidljivi iz INTCEN-ovih⁷ ili Interpolovih izvješća, razložno uvjerljivo pokazuju da je **prijetnja od CBRN materijala i eksploziva i dalje visoka te se razvija**. Događaji poput terorističkih napada u Madridu, Londonu i Moskvi, bombaški napadi tijekom bostonskog maratona prošle godine te nedavni savjeti džihadistima kojima ih se upućuje da za ciljeve izabiru mjesta s mnogo ljudi⁸ pokazuju kako napadači mogu biti inovativni i oportuni te ukazuju na potrebu boljeg otkrivanja prijetnji koje su usmjerene na javne događaje i sigurnost u urbanim područjima. Iako teroristi upotrebljavaju uglavnom

¹ Izvješće o napretku u provedbi akcijskog plana EU-a u području CBRN-a, svibanj 2012. (javna inačica): http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/securing-dangerous-material/docs/eu_cbrn_action_plan_progress_report_en.pdf

Izvješće o napretku u provedbi akcijskog plana EU-a za jačanje sigurnosti eksploziva (javna inačica): http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/docs/progress_report_on_explosives_security_2012_en.pdf

² Dokument Vijeća 15505/1/09 REV 1

³ Dokument Vijeća 8109/08

⁴ Dokument Vijeća 16980/12

⁵ Dokument Vijeća 14469/4/05 REV 4

⁶ COM(2010) 673 završna verzija.

⁷ Centar EU-a za analizu obavještajnih podataka

⁸ U dvanaestom izdanju (proljeće 2014.) mrežnog časopisa „Inspire” Al-Qaide na Arapskom poluotoku džihadiste se savjetuje da za svoje ciljeve izabiru mjesta s mnogo ljudi, poput sportskih događaja, turističkih odredišta, izbornih skupova i festivala, koristeći pritom improvizirane eksplozivne uređaje na vozilima.

komercijalne eksplozive ili eksplozive iz kućne radinosti, i CBRN agensi poput sarina, ricina ili antraksa znatna su prijetnja. Još od napada **kemijskim** agensom (sarin) na tokijsku podzemnu željeznicu 1995. te napada **biološkim** agensom (salmonela) u Oregonu 1984.⁹ terorističke skupine nastoje steći sposobnost rukovanja i uporabe CBRN materijala. Nedavna je uporaba plina sarina u Siriji također ovo pitanje stavila u prvi plan.

Godišnje se dogodi na stotine krađa i zametnuća CBRN materijala. Nedavna oduzimanja visokoobogaćenog urana (u Gruziji 2010. i Moldovi 2011.) pokazuju da je krijumčarenje radioloških i nuklearnih materijala i dalje ozbiljan problem. Godišnje se u bazi podataka o incidentima i krijumčarenju (ITDB) Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) prijavi više od 150 takvih slučajeva. Iz brojnih primjera slučajeva krijumčarenja vidljiva je potreba za razvojem učinkovitih protumjera koje se ne temelje samo na tome da se krijumčarima onemogući pristup takvim materijalima nego i na učinkovitoj strategiji otkrivanja.

I **visokokvalificirani pojedinci** koji imaju pristup osjetljivim informacijama i materijalima mogu postati prijetnja, poput višeg istraživača za obranu od bioloških napada koji je provodio medicinsko istraživanje za vojsku SAD-a te je navodno počinio napade antraksom 2001., ili francuskog znanstvenika iz CERN-a¹⁰ koji je osuđen zbog pomaganja Al-Qaidi u izvršavanju napada u Francuskoj.

U EU-u se nedavno pojačala rasprava na temu radikalizacije. Najnovija izvješća upućuju na posebnu pažnju kad je riječ o povratnicima iz Sirije. Neki od njih te drugi **radikalni pojedinci** koji imaju pristup i rade u osjetljivim područjima mogli bi iskoristiti svoje upućeno znanje za napad na ključnu infrastrukturu, poput postrojenja za pročišćavanje vode, ili bi mogli onesposobiti izvor električne energije kojom se napajaju željeznice. Takve prijetnje u kojima su uključene upućene osobe mogu imati transnacionalan utjecaj te stoga također predstavljati prijetnju sigurnosti EU-a.

Nedavni primjer **napada na nebranjenju ili slabo branjenju metu** je bombaški napad na bostonskom maratonu 2013. pri kojem su mladi napadači upotrijebili staru metodu izrade bombe. Taj primjer, kao i raniji napadi na željeznicu i podzemnu željeznicu, ističu potrebu za boljim otkrivanjem prijetnji.

Iako djelovanje na nacionalnoj razini ima i dalje ključnu ulogu u borbi protiv terorizma potrebna je **robusnija, bolje osmišljena i razmjerna strategija za predviđanje i otklanjanje budućih rizika u vezi s CBRN-E-om na razini EU-a**, uključujući sprečavanje nezakonitih metoda proizvodnje, rukovanja, prikrivanja i skladištenja tih materijala.

Stoga je važno donijeti proaktivni pristup te osigurati učinkovite razmjerne zaštitne mjere, uključujući mjere za **sprečavanje, pripravnost i odgovor** na razini EU-a, poštujući pritom temeljna prava.

II.2. Postignuća i tekući rad na razini EU-a

EU i njegove države članice već su mnogo učinile u rješavanju prioriteta u vezi s CBRN-E-om. Primjerice, uspostavljeni su alati baza podataka poput Europskog podatkovnog sustava o bombama (EBDS) i Sustava ranog uzbunjivanja (EWS), kao i aktivnosti Europske mreže za odstranjivanje eksplozivnih sredstava (EEODN). Dodatni je primjer nova Uredba

---

⁹ Biološki teroristički napad religijskog kulta Rajneeshee 1984. najveći je zabilježen biološki napad u povijesti SAD-a, u kojem je otrovano više od 750 osoba.

¹⁰ Europska organizacija za nuklearna istraživanja

(br. 98/2013) o stavljanju na tržište i uporabi prekursora eksploziva, kojom se javnosti želi ograničiti pristup opasnim prekursorima.

Uz istraživanje, obučavanje i podizanje svijesti provedeno je više praktičnih aktivnosti u cilju identificiranja i razmjene najbolje prakse, testiranja nove opreme, razvoja smjernica za stručnjake itd.

Ostvaren je napredak u svim područjima, ali nedavne evaluacije dvaju akcijskih planova u području CBRNE-a pokazale su da **je potrebno učiniti više, dati prednost ključnim područjima koja nose dodanu vrijednost za EU i usredotočiti se više na njih.**

II.3. Potreba za suzbijanjem rizika u vezi s CBRN-E-om na razini EU-a

Nekoliko istraga koje su provedene nakon napada pokazale su da su eksplozivni materijali i prekursori za izradu eksploziva **kupljeni u jednoj državi članici** te preneseni u **drugu državu članicu** u kojoj se napad dogodio. I Interpolova mjesečna obavještajna izvješća o CBRN-E-u pokazuju brojne primjere pokušaja nabave, krijumčarenja ili uporabe CBRN-E materijala. Napadi CBRN tvarima, poput radiološkog trovanja u slučaju Litvinenko, pokazali su da se opasne CBRN tvari neopaženo unose i iznose iz Europske unije. Ozbiljni radiološki ili nuklearni incidenti ili namjerno širenje bioloških agensa (poput SARS-a, H1N1 ili virusa svinjke i šapa) mogli bi znatno naštetiti ljudima i gospodarstvima diljem Europe.

Analiza slabosti EU-a u vezi s otkrivanjem eksploziva iz 2012., provedena u okviru akcijskog plana za eksplozive, pokazala je brojne nedostatke u vezi s otkrivanjem opasnih eksploziva, unatoč tehnološkom napretku, te ukazala na hitnu potrebu za povećanjem sposobnosti EU-a kad je riječ o otkrivanju. Izvješćem se, na temelju ocjene sigurnosnih mjera, opreme i postupaka u kojima se koristi najnovija tehnologija, poziva na hitnu dodatnu analizu i naglašava potreba za jačanje mjera u različitim područjima javne sigurnosti. Na temelju te analize slabosti Komisija je u 2013. pokrenula i *analizu slabosti EU-a u vezi s otkrivanjem opasnih CBRN agensa*.

Prijetnje i rizici u vezi s CBRN-E-om zajednički su svim državama članicama EU-a. **EU je, stoga, u dobrom položaju za obavljanje središnje uloge na način da pruži pomoć** u otkrivanju i ublažavanju takvih prijetnji te osigura i) da se prednost da područjima u kojima je prijetnja sigurnosti najizraženija, ii) da se ti problemi rješavaju zajednički, iii) da se ista stvar ne rješava više puta te, iv) da se u najvećoj mogućoj mjeri iskoriste sinergije i ekonomije razmjera.

EU može dodati vrijednost **razvojem praktičnih i učinkovitih alata za stručnjake**, poput radionica, smjernica, obuka, podizanja svijesti te podupiranja istraživanja i aktivnosti testiranja. Jedan od primjera je podrška suradnji, pod okriljem mreže ATLAS-a, između specijalnih interventnih snaga policija EU-a koje se obučavaju i djeluju zajedno.

III. NOVI PRISTUP ZA OTKRIVANJE I UBLAŽAVANJE RIZIKA U VEZI S CBRN-E-OM

Ciljevi ove Komunikacije bolja su procjena rizika, razvoj protumjera, razmjena znanja i najbolje prakse, testiranje i ispitivanje valjanosti novih zaštitnih mjera u krajnjem cilju donošenja novih sigurnosnih normi.

Svaka učinkovita strategija ublažavanja treba obuhvatiti sljedeća pitanja:

- *učinkovitost i uspješnost* postojeće opreme i postupaka,
- *nove opasne tvari*,
- *novi modus operandi* napada,

- *nove metode prikrivanja* u cilju zaobilaženja sigurnosnih kontrola,
- *nove mete napada* (nebranjene ili slabo branjene mete, ključna infrastruktura, javna područja, područja zabrane letenja).

Novi će se pristup uvoditi **korak po korak, uzimajući u obzir sve vrste prijetnji i okruženja**, u cilju:

- boljeg otkrivanja rizika,
- bolje uporabe rezultata istraživanja, testiranja i ispitivanja valjanosti,
- promicanja podizanja svijesti, obuka i vježbi,
- promicanja inicijativa mjerodavne zemlje te suradnje s industrijom i drugim dionicima u području sigurnosti,
- uzimanja u obzir vanjske dimenzije prema potrebi.

Tijekom cijelog postupka važno je u rad uključiti sve dionike, poput akademske zajednice, privatnog sektora ili tijela civilne zaštite te osigurati dostatnu financijsku potporu u cilju osiguranja pravilne provedbe aktivnosti i politika u tom području. Akcije kojima se dodaje vrijednost djelovanjem EU-a utvrđuju se na temelju svakog od pet prethodno navedenih aspekata.

III.1. Bolje otkrivanje

U prošlosti se naša strategija sprečavanja prijetnji u pravilu temeljila na povijesnim podacima u vezi s napadima. Mjere zaštite često su se uvodile nakon što je napad već počinjen ili nakon što bi se otkrila zavjera, a mi nismo bili dovoljno proaktivni u razvoju učinkovite strategije otkrivanja i ublažavanja prijetnji.

Učinkovitu strategiju otkrivanja prijetnji moguće je ostvariti samo ako se pri njezinu razvoju i ocjeni u obzir uzmu opasne tvari i okruženje (područja letenja, javna sportska područja itd.).

Pristupi kojima se prije služilo, putem kojih smo pokušavali prilagoditi sigurnosnu tehnologiju ili postupak pojedinoj prijetnji, ne djeluju. **Moraju se razmotriti posebni pristupi temeljeni na riziku pri svakoj misiji za zaštitu**, uključujući niz različitih aktivnosti koje su osmišljene u cilju učinkovitog otkrivanja različitih prijetnji. Trebalo bi pomno analizirati sva okruženja koja se namjerava štititi, a u okviru predloženih mjera trebalo bi uzeti u obzir ne samo povijesne podatke nego i načine za ublažavanje rastućih prijetnji.

U svakoj strategiji otkrivanja EU-a trebalo bi uzeti u obzir identificirane slabosti, poput onih koje su istaknute u *analizi slabosti EU-a u vezi s otkrivanjem eksploziva* iz 2012. Nedavna procjena također pokazuje da je, unatoč znatnom napretku koji je ostvaren zadnjih godina, i dalje potrebno mnogo raditi kako bi se učinkovito **riješile slabosti tehnologije otkrivanja** u raznim područjima javne sigurnosti, uključujući promet. Stoga treba rješavati identificirane slabosti i razviti ostvariva rješenja za rizike koji se ublažavaju.

„Upućene osobe” mogu predstavljati poseban izazov kad je riječ o CBRN-E prijetnjama te je potrebno donijeti **više mjera protiv CBRN prijetnji u vezi s upućenim osobama**. Primjerice, u okviru jedne od akcija na temelju akcijskog plana u području CBRN-a poziva se Komisiju i države članice da ispituju kako poboljšati **sigurnosnu provjeru osoblja**. Pravilna provjera osoblja koje je uključeno u svaki dio životnog ciklusa eksploziva i CBRN materijala ključna je za rješavanje pitanja prijetnji povezanih s upućenim osobama. O tome je provedena studija kojom se preporučuje usklađivanje postupaka provjere u CBRN-E

industrijama, počevši s donošenjem najbolje prakse za provjere podobnosti i sigurnosnu provjeru. Budući da postupci provjere spadaju pod nadležnost država članica, Komisija s njima usko surađuje u cilju rješavanja tih pitanja.

Komisija **surađuje s krajnjim korisnicima**, poput privatnih subjekata i službi za provedbu zakona, kako bi se podigla svijest o tehnološkoj sposobnosti. To čini putem aktivnosti koje se temelje na radionicama na kojima se službenicima za provedbu zakona i drugim službenicima daju povjerljive informacije o ograničenjima sigurnosne tehnologije i postupaka. Međutim, potrebno je učiniti više kako bi se krajnje korisnike i stručnjake uključilo u postupak osmišljavanja otkrivanja u budućnosti. U spoznajama do kojih se došlo tijekom Olimpijskih igara u Ujedinjenoj Kraljevini te Europskog nogometnog prvenstva 2012. u Poljskoj ističe se ova ključna poruka službi za provedbu zakona: jedan alat za otkrivanje nije uvijek dostatan, a sustav može bolje djelovati kombiniranjem alata, primjerice, kombinirati se mogu analiza ponašanja i psi za otkrivanje eksploziva. Misija otkrivanja treba odrediti alat koji se koristi, a ne obratno.

Komisija, zajedno sa stručnjacima, provodi razne **praktična testiranja** u područjima koja se ne mogu reproducirati u laboratorijskom okruženju. Cilj je evaluirati i testirati tehnologiju, proizvode i postupke s obzirom na različite ciljeve otkrivanja kako bi se povećalo učinkovitost otkrivanja. Primjer takvog testiranja je „testiranje opreme za otkrivanje CBRN-E-a u suradnji s poljskim tijelima tijekom Europskog nogometnog prvenstva 2012.“. Na temelju tog iskustva Komisija se udružila s belgijskom policijom u cilju testiranja opreme za otkrivanje CBRN-E-a tijekom sastanka na vrhu između EU-a i Afrike održanog početkom travnja 2014. Testiranje je uključivalo aktivnosti otkrivanja na mjestu održavanja sastanka na vrhu te u belgijskoj podzemnoj željeznici, brzim vlakovima i zračnim lukama.

Komisija će:

- *poduprijeti dodatna kratkoročna testiranja za stručnjake u cilju poboljšanja otkrivanja tijekom budućih sportskih, kulturnih i drugih velikih događaja, poput Europskog nogometnog prvenstva 2016., što u konačnici vodi stvaranju pristupa EU-a sigurnosti javnih događaja,*
- *ocijeniti i nadograditi analizu slabosti u vezi s otkrivanjem eksploziva,*
- *provesti analizu slabosti u vezi s otkrivanjem CBRN materijala,*
- *pripremiti analitička izvješća i opće preglede prijetnji u vezi s CBRN-om i eksplozivima te rizicima u raznim područjima javne sigurnosti, uključujući i promet, u cilju pružanja potpore politici,*
- *organizirati i dati podršku većem broju akcija po pitanju prijetnji povezanih s upućenim osobama, poput radionica, aktivnosti za podizanje svijesti te pružanju smjernica o predmetu,*
- *uključiti rizike povezane s CBRN-om u „međusektorski opći pregled prirodnih rizika i rizika koje je uzrokovao čovjek s kojima bi se Unija mogla suočiti“, koji Komisija mora osigurati i ažurirati,*
- *nadograditi postojeće mreže EU-a te zajedno s državama članicama razmotriti uspostavljanje civilno-vojne skupine za suradnju u područjima a) tehnologije otkrivanja te b) metoda za suzbijanje improviziranih eksplozivnih uređaja, lako prijenosnih sustava protuzračne obrane (MANPAD-i) te drugih relevantnih prijetnji, primjerice, u vezi s CBRN-om.¹¹*

¹¹ Kako je navedeno i u COM(2013) 542 završna verzija; Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: prema konkurentnijem i učinkovitijem sektoru obrane i sigurnosti

III. 2. Uporaba boljeg istraživanja, testiranja i ispitivanja valjanosti

Države članice, akademska zajednica, industrija i drugi dionici trebali bi surađivati u cilju nalaženja i **definiranja potreba** koje bi trebalo zadovoljiti istraživanje o CBRN-E-u. Komisija je financirala brojne istraživačke aktivnosti u okviru Sedmog okvirnog programa (FP7). Rezultate je potrebno bolje iznijeti te pretočiti u korisne komercijalne proizvode. Novim istraživačkim programom Obzor 2020. trebalo bi se bolje zadovoljiti potrebe politike te potrebe krajnjih korisnika. U tom pogledu Komisija ima ključnu ulogu.

1. Dosad je otprilike 200 milijuna EUR dodijeljeno za 60 projekata u vezi s CBRN-om u okviru **FP7**. Osim toga, više od 67 milijuna EUR dodijeljeno je za više od 15 projekata koji su usredotočeni na eksplozive. Primjeri tih su *PREVAIL (PREcursors of Explosives: Additives to Inhibit their use including Liquids)*¹² i veliki demonstracijski projekt EDEN-a¹³, od velike važnosti za praktičan rad i politiku kad je riječ o CBRN-E-u.

2. I **Zajednički istraživački centar (JRC)** Komisije znanstveno podupire potrebe politike u vezi s CBRN-E-om.

Primjerice, ima dugogodišnje iskustvo kad je riječ o nuklearnoj zaštiti, zaštitnim mjerama i sigurnosti, sudjelovao je u brojnim istraživačkim projektima te surađivao s ključnim partnerima. Na primjer, u suradnji s partnerima iz SAD-a proveo je projekt ITRAP+10 (program procjene sposobnosti otkrivanja radioaktivnih materijala u cilju sprečavanja krijumčarenja) kojim se željelo testirati i evaluirati uspješnost razne opreme za otkrivanje radijacije. Tijelima država članica rezultati bi mogli pomoći identificirati opremu za otkrivanje koja najbolje zadovoljava njihove potrebe. Proizvođačima je preporučeno i na koji način povećati pristupačnost korisnicima, uspješnost i pouzdanost opreme. Komisija će i dalje podupirati te aktivnosti.

JRC provodi i projekt kojim se želi unaprijediti baza podataka o incidentima i krijumčarenju (ITDB) IAEA-e. JRC je, u suradnji s državama članicama, pripremio skup najboljih praksi o tome kako poboljšati kulturu prijavljivanja u ITDB te time i kvalitetu podataka koji su dostupni IAEA-i. Povrh toga, JRC razvija sigurnosni protokol kako bi se omogućilo prijavljivanje u ITDB putem interneta.

3. Komisija je uspostavila i **suradnju između nekoliko mreža za provedbu zakona**. Želi se postići da mreže jasnije izraze svoje potrebe kad je riječ o novoj tehnologiji te proučiti može li se ENLETS (europska mreža tehnoloških usluga u području provedbe zakona) uporabiti

---

¹² PREVAIL, koji se podupire iz FP7 u iznosu od 4,3 milijuna EUR, bio je prvi projekt pod sastavnicom „sprečavanje” akcijskog plana EU-a u području CBRN-a. Njime se rješavao sigurnosni problem kad je riječ o kemikalijama koje su dostupne javnosti jer se svakodnevno i zakonito rabe, ali ih je moguće i zloupotrijebiti u cilju izrade eksploziva iz kućne radinosti. Prvi cilj PREVAIL-a bio je ograničiti uporabljivost tih svakodnevnih kemikalija kao eksploziva ili prekursora eksploziva na način da se identificiraju inhibitori koji im se mogu dodati. Drugi cilj PREVAIL-a bio je poboljšati mogućnosti otkrivanja eksploziva iz kućne radinosti koji se temelje na gnojivima na način da se odrede markeri koji se mogu dodati gnojivima te razviju detektori tih markera. PREVAIL-om se tako izravno podupirala politika EU-a, blokiranjem prekursora potencijala određenih svakodnevnih kemikalija, ograničavanjem dostupnosti prekursora za eksplozive te poboljšanjem sposobnosti njihova otkrivanja i praćenja.

¹³ Vodeći projekt u okviru FP7 kad je riječ o CBRN-u jest veliki demonstracijski projekt *EDEN-a* (s 39 partnera, 24 milijuna EUR doprinosa EU-a). Projektom EDEN-a povećat će se dodana vrijednost alata i sustava iz prethodnih istraživanja i razvoja te će se putem njihove prilagodbe i integracije povećati otpornost kad je riječ o CBRN-E-u. Zamisao projekta EDEN-a jest uspostaviti trgovinu EDEN-a koja predstavlja „skup alata svih ostalih skupova alata” kako bi se dionicima omogućio pristup interoperabilnim sposobnostima koje su im važne ili pristupačne iz certificiranog skupa aplikacija. Podijelit će se teret razvoja i omogućiti usvajanje spoznaja i unapređenje aplikacija.

kao čvorište za mreže za provedbu zakona kako bi se o njima obavijestilo istraživače i industriju.

4. Komisija **testira** novu opremu kako bi se dopunile istraživačke aktivnosti u okviru FP7 te pružila podrška naporima u vezi s certifikacijom i normizacijom u raznim područjima. Kako bi se saznalo kako ju se može najbolje prilagoditi potrebama svih sektora pokreću se testiranja koja uključuju postojeću najnoviju tehnologiju. Iskustva sa zračnih luka trebala bi poslužiti kao primjeri najbolje prakse koje bi se moglo primijeniti u drugim sektorima.

Testiranjima se ponajviše želi detaljno utvrditi na koji bi način stručnjaci trebali rabiti različitu opremu i postupke u različitim okruženjima (promet, javna sigurnost, sportski događaji itd.). Putem testiranja se stručnjacima i državama članicama osiguravaju podaci za dodatno poboljšanje alata koji se rabe za otkrivanje prijetnji u njihovim zemljama.

5. Komisija provodi i brojne aktivnosti u tom području u cilju osiguranja usklađenog razvoja normi i postupaka testiranja. Potrebno je razviti i primijeniti prikladne norme otkrivanja na temelju prijetnji i rizika diljem EU-a, kako bi svi njezini građani bili jednako zaštićeni. Takve bi norme pomogle i opskrbljivačima tehnologijom da bolje razumiju posebne zahtjeve u vezi s provedbom zakona.

Norme otkrivanja za odgovaranje na poznate napade su dobro razvijene. Međutim, vojnu bi tehnologiju, praksu i iskustva također trebalo uzeti u obzir i prilagoditi, prema potrebi, za civilne namjene. Službe za provedbu zakona trebale bi surađivati s vojskom u cilju razmjene iskustava te pronalaženja najboljih rješenja za zajedničke probleme.

Komisija će:

– *i dalje osiguravati da se pri istraživanju u obzir uzimaju potrebe sigurnosne politike te pomagati u razvoju programiranja kako bi prioriteti istraživanja odražavali potrebe pri provedbi zakona te druge potrebe krajnjih korisnika, kao i potrebe politike,*

– *dodatno podržavati aktivnosti razvoja, testiranja i ispitivanja valjanosti u vezi s CBRN-E-om te napredak prema prikladnim normama otkrivanja koje su prilagođene svim vrstama okoliša, uključujući projekte poput ERNCIP-a (europska referentna mreža za zaštitu ključne infrastrukture),*

– *i dalje podržavati 2. fazu ITRAP-a, naknadni projekt kojim će se po prvi put procijeniti izvedivost integriranja radioloških i nuklearnih rizika te otkrivanja eksploziva u istom uređaju. Pomaže i laboratorijima država članica u dobivanju akreditacije za otkrivanje radioloških i nuklearnih rizika, evaluaciji nove opreme za otkrivanje radioloških i nuklearnih rizika te definiranju, u bliskoj suradnji s raznim organizacijama za normizaciju, europskih ili međunarodnih normi.*

III.3. Obuka, svijest i izgradnja sposobnosti

Učinkovito obučavanje i podizanje svijesti sigurnosne zajednice ključni su za pravilnu provedbu sigurnosnih mjera. Komisija stoga treba u većoj mjeri financirati te **poboljšati inicijative obučavanja** kojima se službama za provedbu zakona i privatnoj industriji osigurava prikladna podrška pri obučavanju. Dalje u tekstu navedeni su neki primjeri:

– dati podršku *Europskoj mreži za odstranjivanje eksplozivnih sredstava (EEODN)* kojom se stručnjacima država članica za eksplozive otvara radni forum za razmjenu najbolje prakse te izobrazbu kad je riječ o eksplozivima i prijetnjama u vezi s CBRN-om,

- poboljšati objekte za obuku za stručnjake za provedbu zakona kako bi se državama članicama pomoglo nositi se s rizicima povezanim s CBRN-E, primjerice, putem raznih mreža EU-a za provedbu zakona (Atlas, Airpol, Railpol, Aquapol itd.),
- pomoći razviti *zajednički pristup za nošenje s budućim napadima na nebranjene ili slabo branjene mete*, primjerice, nakon napada u zračnoj luci u Burgasu, Komisija, zajedno s državama članicama, razvija priručnik o smjernicama za nebranjene ili slabo branjene mete u zračnim lukama,
- poboljšati civilno-vojnu suradnju, poput zajedničke *obuke Europske obrambene agencije i Komisije* (proljeće 2014.) na temu *lako prijenosnih sustava protuzračne obrane* (MANPAD-i) koja će se održati u okviru mreže aerodromskih policija (Airpol) te obuhvatiti smjernice o ublažavanju ranjivosti i metodologiju koja se koristi pri procjeni.
- *stručna skupina EU-a za tehnologiju otkrivanja pri carinskim postupcima* unutar koje se razmjenjuju informacije i najbolja praksa u cilju poboljšanja sposobnosti otkrivanja prijetnji u vezi s CBRN-om i normi uspješnosti postojeće i nove opreme za otkrivanje,
- mogućnosti za obuku u *Europskom centru za obuku u području nuklearne sigurnosti* (EUSECTRA) u područjima nuklearnog otkrivanja, odgovora i nuklearne forenzike. Time se dopunjuje nacionalna obuka i provodi se u suradnji s partnerima iz država članica i međunarodnih organizacija. Programi obučavanja sadržavaju multidisciplinarne aspekte u što su uključeni provedba zakona, zaštita od radijacije i analiza materijala.

Trebalo bi pojačati napore kojima se želi **podići svijest i poboljšati izgradnja sposobnosti**. U okviru toga trebalo bi više raditi na razmjeni najbolje prakse i razvoju smjernica. Primjeri su takvih aktivnosti:

1. *ATLAS, mreža specijalnih interventnih policijskih postrojbi*, izvrstan je primjer kako EU izgrađuje sposobnost i povjerenje među tim jedinicama koje se šalju u akciju kad ostale mjere zakažu. Podupiranje takvih mreža pomaže EU-u u izgradnji vlastite sposobnosti u slučaju krize, stvaranju sinergija i uklanjanju udvostručavanja djelovanja među državama članicama kad je riječ o zaštiti građana EU-a.
2. *radna skupina za pse za otkrivanje eksploziva*, forum za stručnjake u okviru kojeg se uspješno promicala razmjena najbolje prakse u vezi s obukama, korištenjem pasa i certifikacijom, uključujući smjernice i priručnike. Čine ju stručnjaci država članica i Komisije, kao i promatrači iz Kanade i SAD-a.
3. eksplozivi iz kućne radinosti te mogućnost relativno jednostavne nabave materijala za izradu bombi ističu potrebu da se u tom području učini više kao i za *žurnom provedbom odredbi Uredbe br. 98/2013* o ograničavanju nezakonitog pristupa prekursorima eksploziva koje se može upotrijebiti za izradu bombi.
4. važno je uzeti u obzir i *ljudski čimbenik*. Osim odabira i osnovne obuke potrebno je optimizirati i uskladiti postupke poput određivanja uzroka aktivacije alarma kako bi se osiguralo da opremom rukuju vješti operatori, dobro obučeni i motivirani, koji u punoj mjeri rabe tehnologiju koja im je dostupna.

5. Nedavno donesenim zakonodavstvom o *Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu*¹⁴ utire se put stvaranju europske spremnosti za odgovor na krizne situacije u obliku dobrovoljnih prethodno angažiranih kapaciteta. To uključuje posebne kapacitete za nošenje s CBRN incidentima (npr. moduli za otkrivanje i uzorkovanje CBRN-a te ekipe za traganje i spašavanje urbanim područjima u uvjetima CBRN-a).

Komisija će:

- dodatno razviti alate za obuku, poticati razmjenu najbolje prakse te izraditi upute kako bi se stručnjacima omogućila najsuvremenija obuka, a posebno pomažući stručnjacima za provedbu zakona poboljšati njihove prakse za otkrivanje, primjerice, putem aktivnosti EEODN-a,*
- i dalje podizati svijest o ograničenjima opreme za otkrivanje eksploziva,*
- sredinom 2014. objaviti priručnik EU-a o smjernicama za nebranjene ili slabo branjene mete u zračnim lukama, koji će biti dostupan svim policijskim službenicima u zračnim lukama EU-a koji su članovi mreže aerodromskih policija, Airpola,*
- razviti uzorne programe za kontrolu kvalitete za testiranje učinkovitosti pasa za otkrivanje eksploziva (npr. Belgija, Mađarska, Italija),*
- članovima Airpola omogućiti obuku o procjeni MANPAD-ova na zračnim lukama,*
- pomoći državama članicama razviti protokole o certifikaciji pasa za otkrivanje eksploziva, koji su prepoznati kao ponajbolji svjetski modeli,*
- unaprijediti svoje smjernice o provedbi Uredbe br. 98/2013 o stavljanju na tržište i uporabi prekursora eksploziva,*
- promicanjem programa riješiti rizike povezane s ljudskim čimbenikom kako bi se osiguralo da su osobe koje rukuju opremom za otkrivanje dobro obučene i motivirane te poboljšati komunikaciju između industrije, pružatelja usluga sigurnosti i država članica putem radionica i alata te poboljšati razinu sigurnosti,*
- osigurati da se pri razvoju europske spremnosti za odgovor na krizne situacije na odgovarajući način u obzir uzmu rizici u vezi s CBRN-om,*
- trebalo bi istražiti tješnje veze s obukama i vježbama predviđenima u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu,*
- proširiti portfelj programa obuke u vezi s nuklearnom sigurnošću u Europskom centru za obuku u području nuklearne sigurnosti (EUSECTRA).*

III. 4. Promicanje više inicijativa mjerodavne zemlje i rad s industrijom

Inicijativama mjerodavne zemlje koje je Komisija pokrenula 2012. želi se potaći države članice na aktivniju provedbu akcijskih planova u području CBRN-a i eksploziva. Komisija ih je pozvala da se prijave kao mjerodavne zemlje za akcije kojima daju prednost i čiju bi

¹⁴ Odluka br. 1313/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća o Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu, SL L 347, 20.12.2013., str. 924.

provedbu mogle koordinirati na razini EU-a. Dosad je pokrenuto ili će se pokrenuti pet inicijativa¹⁵.

Inicijative mjerodavne zemlje trebale bi se smatrati načinom ubrzanja početne faze važnog projekta. Inicijative obuhvaćaju širok raspon tema. Prva je rezultirala projektom o sigurnosti prodaje visokorizičnih kemikalija za koji je Komisija osigurala financijska sredstva. Druge se bave pitanjima poput sigurnosnih mjera u postrojenjima u vezi s rukovanjem i posjedovanjem visokorizičnih bioloških agensa i toksina ili boljeg širenja rezultata istraživanja.

Kako bi bolje razumjela njegove potrebe i bojazni, Komisija jača dijalog s privatnim sektorom, primjerice, s operatorima postrojenja u kojima se rukuje CBRN-E materijalima, proizvođačima opreme te pružateljima usluga sigurnosti. Cilj je pokrenuti *učinkoviti javno-privatni dijalog* o prijetnjama i rizicima u vezi s CBRN-E-om, slično onom što je u vezi s prekursorima eksploziva učinjeno uspostavljanjem Stalnog odbora za prekursore. U taj odbor uključena su tijela države članice kao i industrijska udruženja.

Komisija će:

- *proaktivno surađivati s dionicima te organizirati sastanke s predstavnicima država članica o pitanjima povezanim s CBRN-E-om u cilju boljeg upravljanja mjerama za sprečavanje, pripravnost i odgovor,*
- *uspostaviti platformu za razmjenu informacija između Komisije, država članica i drugih dionika te organizirati redovite radionice na temu potreba krajnjih korisnika u vezi s istraživanjem,*
- *i dalje pomagati državama članicama u predlaganju akcija mjerodavne zemlje na temelju jedne ili više akcija u okviru akcijskih planova u području CBRN-a ili eksploziva. Komisija će posebno poticati inicijative kojima se rješavaju pitanja u vezi s otkrivanjem.*

III. 5. Vanjska dimenzija

Prijetnje u vezi s CBRN-E-om ne poznaju granice, što je bilo vidljivo u slučajevima virusa SARS-a i ptičje gripe (H1N1). Iako su za uzrok imale nenamjernu distribuciju virusa, posljedice su bile svjetskih razmjera. Prijetnje povezane s komercijalnih eksplozivima i eksplozivima iz kućne radinosti, poput bombi pronađenih u teretnim avionima u Jemenu 2010., još su jedan primjer vanjskih prijetnji koje nadilaze granice EU-a.

Iz tog razloga potrebno je podupirati mjere za pripravnost i otkrivanje u trećim zemljama te s njima izgrađivati odnose kako bi se EU zaštitio na odgovarajući način.

Komisija stoga predlaže *učvršćivanje provedbe inicijative centara za izvrsnost EU-a za ublažavanje rizika u vezi s CBRN-om*¹⁶, u što su trenutno uključene više od 44 zemlje iz 8 regija diljem svijeta. Tom se inicijativom EU-a osiguravaju potpora i stručnost (npr. procjena

¹⁵ Inicijative koje su službeno započete:

1. Akcije C7 i C11 akcijskog plana EU-a u području CBRN-a; mjerodavne zemlje su Nizozemska i Ujedinjena Kraljevina.
2. Akcije B2 u kojima je mjerodavna zemlja Francuska
3. Akcija H29 u kojoj je mjerodavna zemlja Ujedinjena Kraljevina
4. Akcija H63 u kojoj je mjerodavna zemlja Švedska koja blisko surađuje s Nizozemskom i Ujedinjenom Kraljevinom

¹⁶ Inicijativa je započeta 2010. u okviru Instrumenta za stabilnost (IfS) te je sada nastavljena u okviru novog Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP, 2014. – 2020.).

nacionalnih potreba u vezi s CBRN-om, sastavljanje nacionalnih akcijskih planova, regionalni projekti u vezi s CBRN-om) zemljama partnerima na temelju dobrovoljnog, odozdo prema gore pristupa.

Važno je i *nastaviti surađivati s ključnim međunarodnim partnerima*. Jedan od primjera suradnje je forum stručnjaka EU-a i SAD-a za eksplozive u okviru kojeg je u studenome 2013. održan peti sastanak između EU-a i SAD-a. Tri radne skupine za otkrivanje, razmjenu informacija i obuku u tim su područjima ukazale na dobar napredak. Putem foruma se stručnjaci iz država članica mogu uključiti u česte razmjene radi obuke, dijeliti informacije o raznim uređajima za izradu bombi i CBRN agensima rabeći postojeće mehanizme, poput Interpolovih obavijesti, Europola i sustava tehničkih resursa za sprečavanje incidenata (TRIPwire) SAD-a.

Još jedan primjer takve suradnje jest zanimanje tijela trećih zemalja za radnu skupinu za pse za otkrivanje eksploziva te za prakse i norme EU-a o psima za otkrivanje eksploziva te mogućnost njihove primjene u Kanadi.

Komisija aktivno sudjeluje i na međunarodnim okupljanjima stručnjaka, poput međunarodne tehničke radne skupine za nuklearnu forenziku ili globalne inicijative za suzbijanje krijumčarenja, koje su sredstvo razvoja dobre prakse i smjernica.

Komisija će:

– *djelovati u smjeru ostvarivih rezultata u kontekstu stručnjaka za eksplozive EU-a i SAD-a, u što je uključena razmjena spoznaja do kojih se došlo pri provedbi propisa o relevantnim kemijskim prekursorima te provedbi drugih kontrolnih mjera; razmotriti nove načine za razmjenu informacija i najbolje prakse kad je riječ o obavješćivanju javnosti i privatnog sektora o zaštitnim mjerama i pokazateljima incidenata u vezi s improviziranim eksplozivnim uređajima,*

– *organizirati pilot-projekte pružajući tehničku pomoć i obuku u trećim zemljama, primjerice, za procjenu ranjivosti u cilju izgradnje njihovih sposobnosti. Prve obuke mogle bi se temeljiti na smjernicama EU-a za nebranjene ili slabo branjene mete u zračnim lukama,*

– *razvijati programe o psima za otkrivanje eksploziva u suradnji sa SAD-om, rabeći resurse radne skupine za pse za otkrivanje eksploziva,*

– *podupirati razmjenu najbolje prakse i informacija u EU-u o programima o psima za otkrivanje eksploziva s trećim zemljama koje zanima takva razmjena (Kanada, SAD i druge).*

– *surađivati s državama članicama u cilju podrške radu međunarodnih stručnih skupina za nuklearnu sigurnost.*

Komisija će razmotriti i načine kojima bi se predloženim aktivnostima mogla osigurati **financijska potpora**.

Do sada se trenutačnim programom financiranja Komisije, *programom sprečavanja i suzbijanja kriminala* (2007. – 2013.), osiguralo preko 20 milijuna EUR za gotovo 30 projekata u vezi s CBRN-om te više od 20 projekata koji su usredotočeni na eksplozive. Njima je obuhvaćen širok raspon aktivnosti, od aktivnosti obučavanja (kao kod EEODN-a) i razvoja novih metoda za otkrivanje do alata IT-a za razmjenu informacija, poput Europskog podatkovnog sustava o bombama (EBDS).

U pripremi je sljedeći program financiranja, *Fond za unutarnju sigurnost – policija* (2014. – 2020.). Tijekom političkog dijaloga sa svim državama članicama Komisija je naglasila

potrebu povećanja spremnosti za odgovor kad je riječ o CBRN-E-u, uporabe uspostavljenih sustava i baza podataka za razmjenu informacija (poput SCEPYLT-a¹⁷, Sustava ranog uzbuđivanja te EBDS-a kojem je osnova Europol) te važnost podizanja svijesti o novoj uredbi o stavljanju na tržište i uporabi prekursora eksploziva.

Komisija će na bolji način usmjeriti resurse koji su dostupni u okviru Fonda za unutarnju sigurnost te bolje upotrijebiti financijska sredstva u okviru novog istraživačkog programa Obzor 2020. kako bi aktivnosti koje financira EU bolje zadovoljile potrebe korisnika te bile usklađene s politikama u vezi s CBRN-E-om na razini EU-a.

IV. ZAKLJUČCI

Uzimajući u obzir inovativnost i oportunitizam terorista koji nastoje nanijeti štetu rabeći CBRN-E materijale, EU treba donijeti proaktivniji pristup za otkrivanje CBRN-E materijala. U tom se postupnom pristupu u obzir uzima svaka prijetnja te okoliš, rabi se bolje istraživanje, testiranje i ispitivanje valjanosti, promiču se podizanje svijesti, obuka i vježbe u suradnji sa svim dionicima. Mišljenje je Komisije da s tim pristupom može imati aktivnu ulogu na razini EU-a u pomaganju državama članicama i drugim važnim činiteljima u stvaranju Europe u kojoj će građani biti sigurniji.

Započinje se s radom o provedbi inicijativa koje se predlažu u ovoj Komunikaciji, što predstavlja prvi element nove agende u vezi s CBRN-E-om. U prvoj godini pozornost će se posvetiti rješavanju najhitnijih potreba povezanih s otkrivanjem i ublažavanjem rizika u vezi s CBRN-E-om. U isto se vrijeme, nastavit će se suradnja s državama članicama i dionicima u svim drugim ključnim područjima koja su utvrđena agendom. Cilj je predložiti akcije i u drugim područjima kako bi se na razini EU-a učinkovito spriječilo i odgovorilo na prijetnje i rizike u vezi s CBRN-E-om.

---

¹⁷ SCEPYLT – Paneuropski informatički sustav kontrole eksploziva za suzbijanje terorizma. Sustav se rabi za razmjenu informacija o prometu eksploziva među zajednicama.